

Nr 17

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för att förhindra sexualförbrytelser mot kvinnor och barn.

Första lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 26 i första kammaren av herr *Birke* och nr 25 i andra kammaren av fröken *Karlsson m. fl.* I motionerna, vilka är likalydande, hemställas, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning med syfte att skyndsamt undersöka vilka åtgärder som bör vidtas för att förebygga sedlighetsförbrytelser mot kvinnor och barn, med särskilt beaktande av sådana övergrepp som begås av permittenter och försöksutskrivna från sinnessjukhus och fångvårdsanstalter».

Beträffande skälen för motionärernas hemställan får utskottet hänvisa till motionerna.

Gällande bestämmelser m. m.

Straffbestämmelser m. m.

Förutom straffbestämmelserna mot sedlighetsbrott i 18 kap. strafflagen finnes dessa närstående straffstadganden mot våldtäkt m. m. i 15 kap. 12—20, 22 och 25 §§.

I 18 kap. 1—3, 6—8, 8 a, 9, 10, 10 a, 11 och 12 §§ straffbelägges olika former av otukt eller medverkan till otukt. Försök är i allmänhet straffbart lika väl som fullbordat brott. Av särskilt intresse i förevarande sammanhang är bestämmelserna i 1 § andra stycket, 2 § andra stycket, 7 § första stycket, 8 § första stycket och 10 § första och andra styckena. Har släkting i rätt uppstigande led övat otukt med den, som ej fyllt femton år eller som var sinnessjuk eller sinnesslö, eller eljest genom grovt missbruk av den yngres beroende ställning förmått denne till otukt, skall han jämlikt 1 § andra stycket dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år. Styvfader eller styvmoder, som under omständigheter svarande mot de i 1 § andra stycket angivna övar otukt med styvbarn eller styvbarns avkomling, dömes jämlikt 2 § andra stycket till straffarbete från och med ett till och med sex år. Övar styvfader eller styvmoder i annat fall otukt med styvbarn eller styvbarns avkomling kan enligt första stycket i samma paragraf båda kontrahenterna dömas till straffarbete, dock i högst två år. Enligt 7 § första stycket skall den som övar otukt med kvinna som ej fyllt tolv år dömas till straffarbete från och med fyra till och med åtta år; dock må, där omstän-

digheterna är synnerligen mildrande, tiden för straffarbetet nedsätts till två år. Fick kvinnan av gärningen svår kroppsskada eller ljöt hon därav döden, skall gärningsmannen dömas till straffarbete från och med åtta till och med tio år eller på livstid. Övar någon i annat fall än i 7 § sägs otukt med barn, som ej fyllt femton år, skall han enligt 8 § första stycket dömas till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år eller fängelse i minst sex månader. Enligt 10 § första stycket skall den som övar otukt med annan av samma kön, som ej fyllt femton år, dömas till straffarbete i högst fyra år eller fängelse. Har någon övat sådan otukt med den som fyllt femton men ej aderton år, och var han ej själv under aderton år, skall han enligt 10 § andra stycket dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse.

18 kap. 13 § lyder sålunda: »Sprider någon ut eller håller till salu eller utbjuder skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar; straffes med böter eller fängelse. Lag samma vare, om man genom annan gärning sårar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse därav kommer.»

Av bestämmelserna i 15 kap. är närmast 12 och 15 a §§ av intresse i förevarande sammanhang. I 12 § stadgas att om någon tager kvinna med våld och emot hennes vilja med henne övar otukt eller tvingar henne därtill genom hot som innebär trängande fara, skall han dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år. Fick kvinnan av gärningen svår kroppsskada, skall han dömas till straffarbete på livstid eller i tio år; ljöt hon därav döden, skall gärningsmannen dömas till straffarbete på livstid. Enligt 15 a § skall, om någon förmått kvinna till otukt genom annat våld eller hot om brottslig gärning än i 12 § avses eller medelst hot att åtala eller angiva någon för brott eller att om någon lämna menligt meddelande, gärningsmannen dömas till straffarbete i högst fyra år eller fängelse. Är omständigheterna synnerligen försvårande, må tiden för straffarbetet höjas till sex år. Försök till brott enligt 12 och 15 a §§ så ock förberedelse till brott enligt 12 § är enligt 25 § straffbara.

Utom de i ovannämnda lagrum stadgade straffen kan såsom reaktionsform väljas någon skyddsåtgärd, exempelvis förvaring. Finnes brottet icke förskylla svårare straff än straffarbete i ett år eller fängelse i två år, kan villkorlig dom ifrågakomma; denna kan förenas med barnavårdsåtgärd, alkoholistvård eller psykiatrisk vård.

Straffriförklarad tilltalad kan intagas för vård å sinnessjukhus.

Till ledning för domstolens val av reaktionsform kan anordnas personundersökning enligt *lagen den 18 juni 1954 om personundersökning i brottmål*, vilken även kan innefatta läkarundersökning av den tilltalade, även som sinnesundersökning enligt bestämmelserna i 6 kap. *sinnessjuklagen den 19 september 1929*. Till frågan om sinnesundersökning vid otuktsbrott återkommer utskottet nedan.

Inom ramen för behandling å anstalt eller annorledes av sedlighetsförbrytare kan kastrering äga rum. För bestämmelserna härom kommer att närmare redogöras i det följande.

Sinnesundersökning vid sedlighetsbrott

Förutsättningarna för sinnesundersökning i brottmål angives i 41 § *sinnessjuklagen*. I paragrafens första stycke stadgas, att om anledning föreligger till antagande att den, som är misstänkt för brott, begått brottet under inflytande av sådan själslig abnormitet eller tillfälligt rubbad själsversamhet som avses i 5 kap. 5 § strafflagen, domstolen skall förordna om sinnesundersökning, där ej av särskilda skäl sådan undersökning finnes obehövlig. Sinnesundersökning skall ock ske, där domstolen finner särskild utredning om den misstänktes sinnesbeskaffenhet vara av betydelse för bestämmande av påföljd för brottet eller eljest för målets avgörande. I andra stycket föreskrives, att om brottet ej finnes förskylla svårare straff än böter, sinnesundersökning må ske endast när särskilda skäl därtill är.

Här må erinras om att av ovan upptagna straffbestämmelser mot sedlighetsbrott endast 18 kap. 13 § *strafflagen* stadgar att böter i första hand skall komma till användning.

I detta sammanhang förtjänar att anmärkas, att *riksåklagarämbetet* under erinran om vissa i första kammaren den 3 november 1948 gjorda uttalanden tillställt statsåklagarna en cirkulärskrivelse av den 8 november 1948, avsedd att jämväl delgivas dem underställda åklagare, vari bland annat anfördes, att i fråga om tukt och sedlighet sårande gärningar yrkande om sinnesundersökning borde framställas av åklagare i alla de fall, där någon som gjort sig skyldig till sexuellt angrepp mot minderårig kunde befaras återfalla i sedlighetsbrott.

Förebyggande åtgärder

Sådana åtgärder mot befarade sedlighetsförbrytelser kan under vissa omständigheter ske med stöd av *sinnessjuklagen*. Vidare kan, därest stadgade förutsättningar i övrigt är för handen, ingripande ske enligt *lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag)* samt *lagen den 27 juli 1954 om nykterhetsvård*.

Kastrering av sedlighetsförbrytare

Gällande bestämmelser om kastrering finnes i *lagen den 24 mars 1944 om kastrering*. I 1 § stadgas, att om någon med skäl kan antagas komma att på grund av sin könsdrift begå brott som medför allvarlig fara eller skada

för annan, han må kastreras, såvida han samtyckt därtill (kriminalpolitisk indikation). Detsamma gäller, där någon på grund av könsdriftens abnorma riktning eller styrka åsamkas svårt själsligt lidande eller annan allvarlig olägenhet (humanitär indikation). Saknar någon på grund av rubbad själsverksamhet förmåga att lämna giltigt samtycke till kastrering, må han enligt 2 § kastreras, oaktat sådant samtycke ej föreligger. Lagen äger ej tillämpning i fråga om ingrepp i könsorganen som är påkallat av kroppslig sjukdom.

Till lagens bestämmelser ansluter sig *tillämpningsföreskrifter* i en den 26 maj 1944 utfärdad kungörelse. I kungörelsens 8 § meddelas föreskrifter om efterundersökning.

Lagen bygger på förslag i en av *strafflagberedningen* den 1 september 1941 avgiven promemoria (SOU 1941: 25). Däri avvisade beredningen tanken på tvångskastrering. Efter att ha vägt skälen för och emot tvångskastrering mot varandra framhöll beredningen slutligen att den, i avvaktan på de resultat som på frivillighetens väg stode att vinna, trots det vara riktigast att tills vidare blott tillåta frivillig kastrering och att, om det, sedan lagstiftningen någon tid varit i tillämpning, skulle visa sig att den icke fyllde sitt ändamål, lagen kunde, om så ansåges lämpligt, utbyggas att omfatta jämväl tvångskastrering.

Förslag i ämnet förelades 1944 års riksdag genom proposition nr 14. *Föredragande departementschefen, dåvarande statsrådet Bergquist*, framhöll i propositionen, att övervägande skäl syntes tala för att i enlighet med strafflagberedningens förslag bygga den nya lagstiftningen på frivillighetens grund. Departementschefen uttalade vidare liksom strafflagberedningen, att en person stundom kunde befinna sig i en sådan belägenhet, att han själv kände sig nödsakad att begära eller giva sitt samtycke till kastrering för att undgå för honom allvarliga olägenheter. Sålunda måste den som vore intagen å anstalt på grund av att hans abnorma könsdrift innebure en allvarlig fara för andra säga sig, att han hade ringa utsikt att bli utskriven därifrån så länge denna fara bestode. Hans önskan att bli utskriven kunde därför utgöra ett starkt motiv för honom att underkasta sig kastrering.

Propositionen behandlades av *första lagutskottet* som i sitt däröver avgivna utlåtande, nr 13, icke yttrade sig i fråga om tvångskastrering.

Bestämmelser om utskrivning från sinnessjukhus m. m.

Enligt *sinnessjuklagen* skall utskrivning av å sinnessjukhus intagne ske av den som ej längre är i behov av vård å sinnessjukhus. Även om vårdbehov föreligger må utskrivning i vissa fall ske, därest den sjuke kan vistas utom sjukhuset utan fara för annans personliga säkerhet eller eget liv. Sådant förtidsutskrivning får dock i regel icke ske beträffande bl. a. så-

dana intagna som på grund av sin sinnesbeskaffenhet av domstol förklarats icke kunna fällas till ansvar för begånget brott eller som, enligt vad känt är, under inflytande av sinnessjukdom begått mot annans personliga säkerhet riktat brott, vilket icke blivit beivrat. I fråga om *försöksutskrivning* stadgas i sinnessjuklagen att intagen får, där hans tillstånd icke innefattar fara för annans personliga säkerhet eller eget liv, på försök utskrivas för viss bestämd tid eller tills vidare. Sådan utskrivning må förbindas med åläggande att iakttaga de föreskrifter, som meddelas i anledning av utskrivningen. Åsidosättes sålunda givna föreskrifter eller finnes eljest fortsatt vård å sinnessjukhus erforderlig, må förordnande meddelas om den sjukas återintagande å sinnessjukhuset.

Rörande handläggningen av frågor om utskrivning ges bestämmelser dels i sinnessjuklagen, dels i lagen den 21 december 1949 med särskilda bestämmelser om utskrivning från sinnessjukhus. Tillämpningen av sistnämnda lag vid visst sjukhus är beroende av Kungl. Maj:ts förordnande. Har sådant förordnande ej meddelats, är sålunda sinnessjuklagens regler tillämpliga.

Enligt *sinnessjuklagen* meddelas beslut om utskrivning från sinnessjukhus antingen av vederbörande sjukvårdsläkare eller av sinnessjuknämnden. Överinspektören för sinnessjukvården äger därjämte befogenhet att förordna om utskrivning i sådana fall, då det enligt lagen ankommer på sjukvårdsläkaren att besluta därom. Vad om överinspektören för sinnessjukvården är stadgat äger, såvitt angår sinnesslövärderna, i stället tillämpning å inspektören för sinnesslövärderna.

Sinnessjuknämnden är utskrivningsmyndighet beträffande den som på grund av sin sinnesbeskaffenhet av domstol förklarats icke kunna fällas till ansvar för begånget brott (N-fall) eller som, enligt vad känt är, under inflytande av sinnessjukdom begått mot annans personliga säkerhet riktat brott, vilket icke blivit beivrat, s. k. O-fall (20 § första stycket, jämfört med 18 § andra stycket). Vidare handlägger sinnessjuknämnden fråga om utskrivning från sinnessjukhus av den som intagits där i samband med frigivning från straffarbete eller fängelse och vissa därmed jämförliga kategorier.

Sinnessjuknämnden kan uppdraga åt sjukvårdsläkaren att beträffande viss person meddela beslut om utskrivning i nämndens ställe. Har sådant uppdrag meddelats och begår därefter den, om vilkens utskrivning är fråga, mot annans personliga säkerhet riktat brott, skall uppdraget anses återkallat (20 § första stycket).

I andra fall än sådana, i vilka beslut om utskrivning enligt nyss återgivna bestämmelser i första hand skall meddelas av sinnessjuknämnden, ankommer det på vederbörande sjukvårdsläkare — samt överinspektören för sinnessjukvården — att förordna därom (P-fall; 20 § andra stycket).

Har förordnande meddelats om tillämpning av 1949 års lag beträffande visst sinnessjukhus skall jämlikt 1 och 3 §§ nämnda lag de utskrivnings-

frågor, som enligt vad nyss sagts prövas av sinnessjuknämnden såsom första instans, i stället handläggas av en lokal utskrivningsnämnd. I andra fall ankommer det vid dessa sjukhus på sjukvårdsläkaren ensam att besluta om utskrivning, sjukvårdsläkaren dock obetaget att i dylika fall hänskjuta ärendet till utskrivningsnämndens prövning.

Utskrivningsnämnd skall bestå av sjukvårdsläkaren, en lagfaren ordförande, vilken bör vara innehavare av domarämbete, och en person med erfarenhet i allmänna värv. De båda sistnämnda utses av Konungen för viss tid.

För att en lokal utskrivningsnämnd skall få skriva ut en intagen fordras att nämnden är enig. Är ledamöterna icke ense, skall, därest någon ledamot så yrkar, ärendet hänskjutas till sinnessjuknämndens prövning. Innan utskrivningsnämnden fattar beslut i ett utskrivningsärende, skall nämndens ledamöter ha skaffat sig personlig kännedom angående den om vars utskrivning är fråga. Är denne redan utskriven på försök, får dock beslut fattas även om icke samtliga ledamöter har sådan kännedom (4 §).

Har utskrivningsnämnden avslagit framställning om utskrivning, kan var och en, som äger påkalla utskrivning, begära att fråga härom hänskjutes till sinnessjuknämndens prövning (7 §). Under förutsättning att förbehåll därom gjorts kan även ett beslut av nämnden om utskrivning av straffriförklarad eller med honom likställd överklagas hos den centrala nämnden av överinspektören för sinnessjukvården (inspektören för sinnesslövärdan) eller statsåklagare. Framställning härom skall göras inom fjorton dagar från dagen för beslutet. Har förbehåll gjorts enligt vad nu sagts, får utskrivningsbeslutet ej gå i verkställighet förrän det visat sig att beslutet blivit bestående eller sinnessjuknämnden annorlunda förordnat (8 §).

I Kungl. Maj:ts stadga den 19 september 1929 (nr 328) angående sinnessjukvården i riket ges bestämmelser om p e r m i s s i o n för intagen. Enligt 84 § första stycket må vederbörande överläkare medgiva för vård intagen att under högst sju dagar i följd eller, vad angår intagen som icke må utskrivas av överläkaren, under högst sjuttio två timmar i följd avlägga besök utom sjukhuset. I samband med sådant medgivande kan meddelas närmare föreskrifter av överläkaren. I paragrafens andra stycke stadgas att i fråga om intagen, som begått mot annans personliga säkerhet riktad handling eller visat mera uttalad samhällsbesvärlighet, ankommer det på medicinalstyrelsen att föreskriva erforderliga inskränkningar i överläkares rätt att lämna medgivanden som nyss sagts. Sådana inskränkningar har ock meddelats av medicinalstyrelsen i dess cirkulär den 1 oktober 1937 (MF nr 110). Här föreskrives att i fråga om å sinnessjukhus intagen, som begått mot annans personliga säkerhet riktad handling eller visat mera uttalad samhällsbe-

svärlighet, s. k. frigång eller rätt att vistas utanför sjukhuset icke må medgivas annat än i samråd med överinspektören för sinnessjukvården. Till gruppen »mera uttalad samhällsbesvärighet» skall enligt medicinalstyrelsens och sinnessjuknämndens gemensamma *circulär den 23 november 1948 (MF nr 97)* hänföras patienter, som mer än en gång gjort sig skyldiga till straffbar otukt av man med kvinna samt straffbar otukt förövad med person av samma kön, utan att fallet kan rubriceras som O-fall, eller som mer än en gång gjort sig skyldiga till tukt och sedlighet sårande handling, varav allmän förargelse eller fara för annans förförelse kommit.

Bestämmelser om utskrivning från fångvårdsanstalt m. m.

Här må till en början erinras om de i *lagen den 18 september 1943 om villkorlig frigivning* meddelade bestämmelserna om obligatorisk och fakultativ villkorlig frigivning av den som undergår frihetsstraff. Obligatorisk sådan frigivning av den som undergår straffarbete eller fängelse på viss tid, ej under sex månader, sker då han avtjänat fem sjättedelar av strafftiden. Fakultativ frigivning kan på ansökan förekomma, då den som undergår straffarbete eller fängelse avtjänat två tredjedelar av strafftiden, dock minst åtta månader. Såsom förutsättning för sådan frigivning gäller att det med fog skall kunna antagas att den dömda efter frigivningen skall förhålla sig väl. Beslut om villkorlig frigivning meddelas beträffande sistnämnda fall av fångvårdsstyrelsen och eljest av fångvårdsanstaltens styresman. Vid beslut om frigivning skall fastställas en prøvotid, under vilken den frigivne i regel skall stå under tillsyn.

Person som dömts till förvaring eller internering eller till ungdomsfängelse kan enligt de för dessa reaktionsformer gällande lagarna under vissa förutsättningar *utskrivnas på prov*. Beslutanderätten ankommer här på interneringsnämnden resp. ungdomsfängelsenämnden.

I detta sammanhang bör jämväl beaktas bestämmelsen i 3 § lagen om förvaring och internering i säkerhetsanstalt, enligt vilken domstol kan under vissa förutsättningar förordna att den som undergår straffarbete, fängelse eller ungdomsfängelse i stället skall ådömas förvaring att träda i stället för vad av straffet återstår. Dylik åtgärd kan vidtagas om den intagne befinnes vara av sinnesbeskaffenhet som avviker från det normala och det på grund härav och övriga omständigheter måste antagas att han efter frigivningen skall bli vådlig för annans säkerhet till person eller egendom.

Bestämmelser om *permission* från fångvårdsanstalt är meddelade i 36 § lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m. Strafffånge, fängelsefånge, bötesfånge, den som undergår ungdomsfängelse samt förvarad och internerad kan meddelas tillstånd att besöka närstående som är svårt sjuk eller bevista närståendes begravning, så ock i annat fall, då med hänsyn till

strafftidens längd eller eljest starka skäl är därtill, lämna anstalten för viss kort tid, allt såframt fara för missbruk ej kan anses föreligga. Jämlikt 59 § kan beträffande den som undergår ungdomsfängelse permission meddelas jämväl för längre tid och under andra omständigheter än i 36 § sägs, om det prövas vara till gagn. Att besluta i ärende om permission ankommer enligt sistnämnda lagrum på fångvårdsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, på styresman vid fångvårdsanstalt. Med stöd av bemyndigande i lagen har emellertid Kungl. Maj:t — genom ändring i instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna — förordnat, att fångvårdsdirektör eller, efter hans bemyndigande, styresman vid anstalt inom anstaltsgruppen äger besluta om rätt för intagen, enligt 36 §, att vistas utom anstalten. En sådan ordning gäller f. n. beträffande alla fångvårdsanstalter utom Håga sjukhus.

Historik m. m.

Fråga om åtgärder av olika slag till förebyggande av sedlighetsförbrytelser har tidigare behandlats vid 1949, 1951 och 1952 års riksdagar.

Vid 1949 års riksdag begärdes i motion nr 17 i andra kammaren, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt en utredning bestående av representanter för den medicinska forskningen, juridisk och social sakkunskap samt föräldrar att skyndsamt överväga möjliga åtgärder till skydd för barn och ungdom mot sexualförbrytare.

Vid samma riksdag hemställdes i likalydande motionerna nr 61 i första kammaren och nr 75 i andra kammaren att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående frågan, under vilka förutsättningar kastrering måtte kunna verkställas i mera påtagligt samband med begånget sedlighetsbrott, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kunde föranleda.

Vidare väcktes vid samma riksdag i de likalydande motionerna nr 110 i första kammaren och nr 135 i andra kammaren förslag om sådan ändring i 41 § sinnessjuklagen, att personer som gjorde sig skyldiga till tukt och sedlighet sårande gärningar regelmässigt underkastades sinnesundersökning.

Samtliga nu nämnda motioner behandlades av första lagutskottet i ett sammanhang.

En med motionen II: 17 likalydande, inom första kammaren väckt motion, nr 18, hade hänvisats till nämnda kammares första tillfälliga utskott.

Första lagutskottet hemställde i sitt utlåtande, nr 29, att de av utskottet behandlade motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, och första kammarens första tillfälliga utskott hemställde i sitt utlåtande, nr

12, att motionen I: 18 icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda. Riksdagen avtog motionerna I: 61 och II: 75 samt I: 110 och II: 135, varjämte första kammaren avtog motionen I: 18. I enlighet med en vid första lagutskottets utlåtande fogad reservation beslöt andra kammaren i anledning av motionen II: 17 att hos Kungl. Maj:t anhålla om anordnande av socialpsykiatriska undersökningar av sedlighetsförbrytare och offer för sådana, under det att första kammaren biföll utskottets hemställan, varför frågan då förföll.

I sitt ovannämnda utlåtande nr 29 anförde första lagutskottet.

Strafflagens bestämmelser om sedlighetsbrott äro föremål för revision genom straffrättskommittén. Även på andra lagstiftningsområden, som äro av betydelse i förevarande sammanhang, pågår ett omfattande reformarbete. Här må särskilt erinras om strafflagberedningens arbete på reformer inom det straffrättsliga reaktionssystemets område. Det är enligt utskottets mening uppenbart, att det pågående reformarbetet ej bör avbrytas. Utskottet kan sålunda icke förorda, att en allmän utredning skulle i förevarande del övertaga de nu verksamma utredningsorganens arbetsuppgifter. Frågan blir i stället, om ytterligare utredningsorgan erfordras för att giva allsidig belysning åt hithörande problem och samordna skyddet mot sexualbrottsligheten. I motionen II: 17 har angivits, att orsakerna till sedlighetsbrotten, återfallsfrekvensen i sådana brott och de skador, som vållats barn och ungdom genom sexualförbrytare, borde göras till föremål för särskild utredning och att en uttömmande behandling av dessa spörsmål icke kunde förväntas av de nu arbetande organen.

De båda först nämnda spörsmålen äga nära inbördes sammanhang. Straffrättskommittén har i sitt yttrande förklarat, att den har för avsikt att tillgodogöra sig de resultat som uppnåtts inom den vetenskapliga forskningen, men har tillika uttalat, att den icke har något att erinra mot en mera omfattande utredning av det slag som åsyftas i motionen. Utan tvivel vore det av stort värde, om en ingående undersökning verkställdes på förevarande område. Resultaten av undersökningen skulle kunna tillgodogöras icke blott av straffrättskommittén utan även av övriga utredningar, vilka i sin verksamhet ha att syssla med sexualbrottsligheten. Utskottet finner emellertid icke påkallat att tillsätta en särskild kommitté för ändamålet. Undersökningen synes kunna ske under enklare former. I socialstyrelsens yttrande har föreslagits, att nämnda styrelse skulle i samråd med medicinalstyrelsen låta utföra de erforderliga specialundersökningarna. En dylik anordning synes i och för sig lämplig. Även andra utvägar äro emellertid tänkbara. Sålunda skulle specialundersökningarna kunna utföras för straffrättskommitténs räkning och resultaten publiceras av nämnda kommitté. Med hänsyn till innehållet i yttrandena förväntar utskottet, att erforderliga initiativ komma att tagas av de berörda myndigheterna och utredningsorganen efter samråd med varandra. Utskottet finner därför ej påkallat föreslå riksdagen att rikta någon framställning i ämnet till Kungl. Maj:t.

I den ovan omtalade vid utlåtandet fogade reservationen anfördes, att de undersökningar för vilka utskottet uttalat sig, ehuru utskottet icke funnit påkallat att tillsätta en särskild kommitté för ändamålet, för att en allsidig

utredning av hithörande problem skulle komma till stånd, torde bliva så omfattande, att de förutsatte beslut av Kungl. Maj:t. På Kungl. Maj:t synes jämväl böra ankomma att meddela närmare föreskrifter rörande desamma. En framställning i ämnet torde därför böra göras av riksdagen hos Kungl. Maj:t.

Vid 1951 års riksdag yrkades i motion nr 374 i andra kammaren, att riksdagen måtte anhålla om en utredning rörande förbättrade möjligheter att behandla sexualbrottslingarna.

Första lagutskottet behandlade jämväl denna motion. I sitt utlåtande, nr 34, hemställde utskottet att riksdagen i anledning av motionen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt statens medicinska forskningsråd att planlägga och samordna den forskning som kunde anses lämplig och behövlig i syfte att bereda bättre möjligheter till behandling av sexualbrottslingar. Andra kammaren biföll utskottets hemställan under det att första kammaren beslöt att motionen icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. I anledning härav förföll även denna fråga.

I berörda utlåtande nr 34 anförde utskottet bl. a.:

Sedlighetsbrotten ha under den senaste tiden varit föremål för särskild uppmärksamhet och betraktas i vida kretsar med oro. Man har här att göra med en tämligen begränsad grupp av brottslingar, vilkas gärningar ofta äro av farlig beskaffenhet och kunna medföra svåra lidanden för offren. Tydligt är att man genom frihetsberövande i en eller annan form av dessa brottslingar icke har skapat några garantier för att de icke återfalla i sådana brott. Sedlighetsbrott synas nämligen i mycket stor utsträckning vara betingade av abnormitet hos gärningsmannen och intaga därvidlag i jämförelse med andra brott en särställning. Enligt vad utskottet inhämtat från sakkunnigt håll känner läkarvetenskapen för närvarande icke, annat än i en del särskilda fall, fullt effektiva metoder för behandling av sedlighetsförbrytare. Ej ens kastrering anses garantera ett gynnsamt resultat i alla fall. Den av motionärerna framförda tanken torde med hänsyn till det anförda vara värd allt beaktande.

Utskottet förklarade sig fortfarande anse, att det icke vore påkallat att en särskild kommitté tillsattes för utredning på förevarande område, samt uttalade att de undersökningar, som här kunde ifrågakomma, utgjorde rent vetenskapliga forskningsuppgifter. Efter att ha erinrat om att vissa undersökningar inletts av enskilda rörande våldtäktsförbrytare, exhibitionister och kriminellt homosexuella fortsatte utskottet:

Även om det sålunda med tillfredsställelse kan konstateras, att på enskilt initiativ vissa forskningar igångsatts, är det emellertid, för att syftet att bereda bättre möjligheter att behandla sexualbrottslingar skall kunna till fullo tillgodoses, icke tillräckligt med specialundersökningar på begränsade områden. Forskningen synes efter hand böra utvidgas att omfatta även andra typer av sexualbrottslingar än de ovan nämnda. Det är även av sär-

skild vikt att denna forskning planlägges och samordnas av något därför lämpat organ för att man så snabbt som möjligt, med användande av de resultat som må vinnas, skall kunna ernå förbättrade behandlingsmöjligheter. Utskottet har inhämtat, att det år 1945 upprättade *statens medicinska forskningsråd* enligt gällande reglemente har att taga initiativ till sådan forskning, som är av särskild betydelse för landet, samt föranleda enskilda forskare att eljest upptaga eller fortsätta speciella forskningsuppgifter och, när så finnes påkallat, organisera samarbete bland dem för lösnande av särskilda uppgifter, samt att utgöra en centralorganisation för lämnande av råd och anvisningar till myndigheter och enskilda rörande den medicinska forskningen och därmed sammanhängande frågor.

Forskningsrådet synes sålunda väl lämpat att planlägga och samordna den forskning som enligt utskottets mening bör utföras för att tjäna som grundval för utredande av frågan om effektivare åtgärder mot ifrågavarande brottslingar.

I en vid utlåtandet fogad reservation anfördes, att resultaten av straffrättskommitténs och strafflagberedningens arbete på hithörande område borde avvaktas, innan ytterligare åtgärder vidtoges, och hemställdes om avslag å motionen.

I motion vid *1952 års riksdag*, II: 296, hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att det måtte uppdragas åt statens medicinska forskningsråd eller annan lämplig myndighet att planlägga den forskning och de övriga åtgärder, som kan anses lämpliga och behövliga i syfte att bereda bättre möjligheter till behandling av sexualbrottslingar samt ökat skydd för dessas offer.

Första lagutskottet, som behandlade denna motion, anförde i utlåtande (nr 8) att utskottets inställning till den väckta frågan vore densamma som år 1951 och att utskottet därför hänvisade till vad då anförts. Utskottet förklarade dock, att det ansåg sig icke böra begränsa sig till att enbart föreslå statens medicinska forskningsråd till uppgiften att planlägga och samordna den önskade forskningen. Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om planläggning och samordning av den forskning som kunde anses lämplig och behövlig i syfte att bereda bättre möjligheter till behandling av sexualbrottslingar.

I en vid utlåtandet fogad reservation hemställdes, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Som skäl för denna hemställan angavs bl. a. att det inom medicinen och kriminologien finnes andra lika angelägna eller till och med angelägnare forskningsuppgifter än de förevarande och att frågan närmast vore huruvida erforderliga resurser ställdes till förfogande. Därest så skedde torde även den forskning, varom fråga vore, komma att intensifieras.

Kamrarna fattade beslut i enlighet med reservationen.

Remissyttranden

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över nu förevarande motioner från *fångvårdsstyrelsen*, *socialstyrelsen*, *medicinalstyrelsen*, *statens medicinska forskningsråd*, *statens psykologisk-pedagogiska institut* och *polismyndigheten i Stockholm*.

Fångvårdsstyrelsen har vid sitt yttrande fogat bl. a. yttranden från fångvårdsdirektörerna vid de sex anstaltsgrupperna för män samt från överläkarna vid de psykiatriska avdelningarna inom fyra av dessa grupper även som från överläkaren vid Håga sjukhus.

Psykologisk-pedagogiska institutet har utan närmare motivering förklarat sig instämma i motionernas syfte och tillstyrkt att den begärda utredningen kommer till stånd. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker att en begränsad utredning i motionernas syfte kommer till stånd. Övriga remissinstanser har inskränkt sig till att framhäva behov eller önskemål av olika slag.

I fråga om den i motionerna antydda utvägen att genomföra en skärpning av straffsätserna beträffande sexualbrotten har *fångvårdsstyrelsen* uttalat, att en sådan åtgärd torde vara föga verksam till förebyggande av dylik brottslighet, enär gärningsmannen här vanligen drives av böjelser, som starkt avviker från det normala driftslivet, och näppeligen låter sig påverka av vetskapen om en sträng straffpåföljd. Liknande uttalanden göres av *socialstyrelsen* och *medicinalstyrelsen*.

En ökning av polisens resurser och en därav följande ökad risk för upptäckt skulle enligt *polismyndighetens i Stockholm* mening otvivelaktigt medföra en återhållande effekt på de potentiella brottslingarna. Polismyndigheten framhåller också som ett önskemål att en insats göres från föräldrars och uppfostrares sida till förekommande av att barn följer med främmande personer till undanskymda platser. *Fångvårdsstyrelsen* framhåller att en tillräcklig, väl utbildad och utrustad poliskår har en brottsämmande verkan i två riktningar: dels förekommes brott och dels upptäcker och utredes begångna brott snabbare och säkrare, vilket allt medför att allmänheten kan känna större trygghet mot övergrepp. Dessa synpunkter är allmängiltiga och hänför sig sålunda ej endast till sedlighetsbrotten. Styrelsen förordar därför en allmän upprustning av polisen.

Gällande regler om utskrivning och permission och deras tillämpning har berörts i yttrandena från *fångvårdsstyrelsen* och *medicinalstyrelsen*. Vad gäller fångvården har *fångvårdsstyrelsen* uttalat att fakultativ villkorlig frigivning enligt vad styrelsen kan bedöma i allmänhet sökes av varje sedlighetsförbrytare. Angående sin praxis vid prövning av frågor av detta slag anför fångvårdsstyrelsen:

När det gäller sådana sedlighetsförbrytare, hos vilka man kan misstänka en ännu bestående farlighet och där ett aktuellt intyg av psykiater om sökandens sinnestillstånd icke föreligger, låter styrelsen inhämta sådant

yttrande. Vidare utredas noga de förhållanden i vilka den intagne skulle försättas vid frigivningen. Särskilt tillses att den frigivne icke får komma i en situation med omedelbara frestelser; beträffande den som begått otukt med minderårig söker fångvårdsstyrelsen genom särskild föreskrift undvika att han placeras i en miljö, där det i hans närmaste omgivning skulle finnas barn. Om alkoholpåverkan förelegat vid sexualbrott eller liknande har styrelsen genom skyddskonsulent sökt vinna närståendes och ibland arbetsgivares medverkan, så att ett begynnande alkoholbruk omedelbart blir rapporterat till skyddskonsulenten.

Fångvårdsstyrelsen erinrar vidare om bestämmelsen i 3 § lagen om förvaring och internering. Enligt vad styrelsen uppger har detta stadgande hittills icke vunnit tillämpning i något fall, men styrelsen har, i anledning av en nyligen gjord ansökan om villkorlig frigivning från en ung sexualbrottsling som avtjänar ett längre frihetsstraff, i samband med beslut om avslag å ansökningen förordnat om psykiatrisk undersökning av den intagne, därvid vid undersökningen förevarande stadgande skulle beaktas.

Vad angår den obligatoriska villkorliga frigivningen har fångvårdsstyrelsen förordat, att förstärkning sker av arbetskraften inom kriminalvård i frihet och att kuratorsorganisationen ytterligare utbygges. Styrelsen uttalar i detta sammanhang att vissa sexualbrottslingar och våldsvverkare ford-
rar både under anstaltstiden och efter frigivningen en långt noggrannare och därmed mera tidsödande behandling och tillsyn än brottslingar av mera ofarligt och mindre komplicerat slag.

Beträffande permissioner anför styrelsen att den i olika cirkulär, senast den 31 december 1956, meddelat råd och anvisningar rörande beviljandet av sådana. Detta senaste cirkulär, som enligt vad styrelsen uppger i väsentliga drag har samma innehåll som tidigare sådana, men vari åt bestämmelserna givits större utförlighet och skärpa, bl. a. beroende på erfarenheterna från det i motionerna berörda fallet då en permittent från fångvårdsanstalt begick sexualdråp, har i hithörande delar följande innehåll:

Den i alla permissionsärenden obligatoriska prövningen, huruvida fara för missbruk kan anses föreligga, bör ägnas särskild omsorg där fråga är om beviljandet av permission, i synnerhet första gången, åt intagen som genom det aktuella brottet eller tidigare brottslighet *visat sig särskilt farlig för annans säkerhet*, varvid synnerlig uppmärksamhet bör ägnas de fall, där farligheten varit riktad mot person. Uppstår tvekan angående lämpligheten av att bevilja intagen permission, bör styresmannen, för att erhålla en så tillförlitlig bild som möjligt av den intagne, taga del av material i samband med tidigare lagföringar och anstaltsvistelser — utlåtanden beträffande sinnesundersökningar eller liknande, tidigare behandlingsjournaler, personundersökningar m. m. — varjämte, där så är möjligt, samråd bör äga rum med överläkaren vid centralanstaltens psykiatriska avdelning. Permissionsärenden av detta slag synas i regel böra upptagas i behandlingskollegium och torde vidare vara att hänföra till sådana viktigare behandlingsfrågor som styresmannen enligt 4 § verkställighetslagen skall upptaga

till överläggning i anstaltsnämnden, där det kan ske utan dröjsmål. Vidare kan styresmannen, såsom förut sagts, innan han meddelar beslut inhämta fångvårdsstyrelsens synpunkter. Då ett sådant bevis på förtroende, som överflyttning till öppen anstalt utgör, av den intagne ofta anses innebära att han skall kunna påräkna permission enligt i huvudsak samma grunder som tillämpas för andra på öppen anstalt intagna, kan i här avsedda fall vara lämpligt att fångvårdsstyrelsens synpunkter inhämtas redan när fråga uppkommer om överflyttning till öppen anstalt.

Då den intagnes placering under permissionen kan inverka på permissionsfrågas bedömning — vid beviljande av permission skall så långt möjligt tillses att den intagne kommer att under permissionen vistas i ordnade förhållanden — bör den utredning som härutinnan kan erfordras verkställas i god tid före frågans avgörande. Utredningen, som bör göras av kuratorn, om sådan finnes, eller med anlitan av skyddskonsulent eller på annat lämpligt sätt, bör ske med särskild omsorg i de fall som berörts i närmast föregående stycke eller när fråga är om den som är intagen inom ungdomsgruppen eller eljest är i ungdomsåren.

När starka skäl föreligga för permission kan styresmannen, därest noggrann tillsyn finnes behövlig, föreskriva, att den intagne under permissionen skall vara åtföljd av bevakning.

Rörande frekvensen av permissioner har fångvårdsstyrelsen uttalat att sådana, som efter 1946 års verkställighetslags ikraftträdande blivit ett normalt led i straffverkställigheten, sedan dess beviljats till ett antal av 29 000. Av dessa fall har omkring 12 procent uppvisat misskötsamhet genom att den intagne i något avseende brutit mot permissionsvillkoren, mestadels genom missbruk av alkohol eller för sen återkomst till anstalten. Bland permitterarna har funnits ett ganska stort antal intagna, som för allvarliga sedlighetsförbrytelser ådömts straff eller andra påföljder. Enligt styrelsens egna erfarenheter och de erfarenheter, som redovisas av de hörda överläkarna och fångvårdsdirektörerna, har de misslyckanden som inträffat i fråga om denna kategori endast i något enstaka fall bestått i förnyad brottslighet av den tidigare arten. Det fall motionärerna påtalar är därför ett klart undantagsfall.

Sammanfattningsvis anför fångvårdsstyrelsen, att den anser nuvarande permissionsregler ganska betryggande. Under hänvisning till ett av överläkaren vid rättspsykiatriska kliniken vid karolinska institutet avgivet yttrande, vari föreslås att vissa sedlighetsförbrytare före prövningen av fråga om permission borde undergå psykiatrisk undersökning, anför styrelsen att detta önskemål torde vara tillgodosett genom bestämmelserna i styrelsens senaste cirkulär. Styrelsen anser därför anledning icke föreligga att f. n. föreslå ytterligare åtgärder än de redan vidtagna.

Medicinalstyrelsen har beträffande sinnessjukvården uttalat den meningen att redan nu gäller i stort sett för straffriförklarade och O-fallsgrup-

pen så stränga föreskrifter om utskrivning och permission, att en skärpning av dessa endast kan ske genom att på den medicinska vårdens bekostnad öka förvaringskaraktären i vad avser dessa sjukdomsfall. De lokala utskrivningsnämndernas sammansättning och kravet på enighet i nämnden synes utgöra tillräcklig garanti mot förhastade utskrivningar. Permission och försöksutskrivning av N- och O-fall är alltid förenad med föreskrifter om bl. a. tillsyn över den sjuke. Styrelsen anför vidare:

Det måste också framhållas, att det ligger en synnerligen stor fara i att tillskapa ytterligare restriktioner för permittering och utskrivning från sinnessjukhusen. Retentionsskärpningar medföra nämligen automatiskt en ytterligare särställning för och en ökad motvilja mot sinnessjukvården, varför de bliva hindersamma för tidig-intagningen av psykiskt sjuka, vilken i sin tur är en ytterst betydelsefull brottsprofylaktisk faktor i samhället.

I vissa fall måste självfallet gällande regler tillämpas mera strikt än eljest. När det gäller farligare sexualbrottslingar försöka sålunda redan nu vederbörande ansvariga inom sinnessjukvården enligt medicinalstyrelsens förmenande att eliminera förefintliga risker så långt det över huvud taget är möjligt. Beviljandet av olika förmåner åt detta klientel måste för närvarande åtminstone ur medicinsk synpunkt betraktas som restriktivt. Vad angår andra sexualbrottslingar kan möjligen ifrågasättas, om icke O-fallsgruppen borde vidgas till att omfatta även sådana, som göra sig skyldiga till tukt och sedlighet sårande handling mot minderåriga. Härigenom skulle jämväl beträffande denna kategori utskrivnings-, permissions- och frigångsfrågorna komma att handläggas i den särskilda ordning, som gäller för O-fallen. En dylik åtgärd skulle icke medföra någon väsentlig nackdel för sinnessjukvården.

Det torde vidare kunna ifrågasättas, om icke även frågorna beträffande permission och frigång åt N- och O-fall borde handläggas av de lokala utskrivningsnämnderna, som då finge tillfälle bilda sig en personlig uppfattning om patienten. Därest detta bleve fallet, skulle även den fördelen vinnas, att nämndledamöterna erhöile ökad kunskap om patienten och komme att stå bättre rustade vid tidpunkten, då det gäller att taga ställning till frågan om försöksutskrivning.

Medicinalstyrelsen anför härefter, att straffriförklarade oligofrena och psykopater, speciellt gruppen psykopater med aggressiva tendenser på det sexuella området och då i synnerhet under alkoholpåverkan, utgör ett särskilt svårbedömbart klientel. En lämplig åtgärd vore enligt medicinalstyrelsens uppfattning att sammanföra detta klientel till psykopatsjukhus med särskilt kvalificerad ledning och eventuellt skärpta regler i fråga om frigång, permissioner och utskrivningar.

För belysande av storleken av förevarande problem har medicinalstyrelsen genom cirkulärskrivelse till sjukhusecheferna vid statens och storstädernas sinnessjukhus infordrat uppgifter beträffande antalet fall, där permitterade eller försöksutskrivna patienter under tidsperioden 1954—1956 gjort sig skyldiga till sexualbrott, samt data rörande dessa. Ävenså har begärts yttrande beträffande frågan, om det föreligger behov av skärpta bestämmel-

ser för permitteringar och försöksutskrivningar i fråga om detta klientel. Enkäten omfattar 30 sjukhus. Enligt de inkomna uppgifterna skulle under treårsperioden 30 permitterade eller försöksutskrivna patienter ha gjort sig skyldiga till sexualbrott. Fyra av dessa kan emellertid enligt medicinalstyrelsens åsikt utgå ur materialet av olika anledningar. Fördelningen av återstående 26 fall i fråga om delikt och diagnos framgår av nedanstående tablå.

	Oligo- freni	Psyko- pati	Schizo- freni	Dem. senilis	Dem. paralyt.	Ins. epilept.	S:a
Exhibitionism	5	1					6
Tukt- och sedlighetssåran- de gärning	3	1		1			5
Otukt mot minderårig	1	4	1				6
Homosexuell otukt		1			1		2
Våldtäkt, våldtäktsförsök	1	4					5
Aggression			1			1	2
	10	11	2	1	1	1	26

Rörande denna enkät har medicinalstyrelsen anfört:

Tablåen utvisar att de flesta sexualbrott, som begåtts av sinnessjukhusens klientel under 3-årsperioden, varit av relativt lindrig art. Frekvensen av recidiv av sexualbrott under vistelse utom sjukhus torde också — även om hänsyn toges till de sexualförseelser som aldrig blir anmälda — få anses vara mycket liten i relation till totalantalet försöksutskrivningar och permissioner (uppgift saknas om antalet, men det torde röra sig om tiotusentals under 3-årsperioden).

Av de tillfrågade sjukhuscheferna har 23 klart uttalat sig emot skärpning av bestämmelserna för permitteringar och försöksutskrivningar, medan två förorda dylik och fem äro utan bestämd åsikt. Som motiv till ställningstagandet härvidlag har bl. a. anförts — utöver att gällande säkerhetsbestämmelser måste anses fullt tillräckliga — att den väsentliga förebyggande faktorn alltid måste bli läkarens kännedom om patienten samt hans kunande och förutseende. En ökad central granskning skulle verka mera avtrubbande på läkarens ansvarskänsla än leda till ökad säkerhet. Dessutom kunde ökad omständlighet innebära minskad möjlighet för läkaren att ägna sig åt de personliga momenten i patientens vård, varunder läkaren inhämtar det så viktiga primärmaterialet för bedömandet.

Frågan om de medicinska behandlingsmöjligheterna för ifrågavarande klientel har berörts av flera av remissinstanserna.

Medicinalstyrelsen anför i denna del:

De medicinska behandlingsmöjligheterna för ifrågavarande klientel är av varierande art och detta beror givetvis delvis på att genesen är olika i olika fall. I egentlig mening sinnessjuka sexualförbrytare bli ofta ofarliga,

sedan de tillfrisknat från psykosen. En hel del av dem, hos vilka alkoholen varit direkt brottsutlösande, kunna framdeles undvika recidiv genom att avhålla sig från sprit. Särskilt för neurotiserade men även för andra kan psykoterapi vara av värde. Vid demenstillstånden och abnormtillstånden (sinnesslöhet och psykopati), alltså de grupper, varifrån de flesta fallen rekryteras, är däremot möjligheten att på verksamt sätt medicinskt ingripa för närvarande begränsad. Här kan det därför bli frågan om relativt långa kvarhållanden på sinnessjukhus med hänsyn till farligheten. Beträffande en del av dessa patienter kan det föreligga indikation för kastrering, varigenom vissa fall påverkas så gynnsamt, att de kunna utskrivas tidigare från sjukhus än som annars skulle ha varit möjligt. Kastrering bygger emellertid på frivillighet, och många vägrar att underkasta sig ingreppet. Tvångskastrering bör icke ifrågakomma, när man icke på förhand kan lämna garanti för ett positivt resultat.

Från *fångvårdsstyrelsens* sida har i förevarande avseende hänvisats till yttranden, som avgivits av några överläkare. Häri understrykes bl. a. krav på större resurser för medicinsk forskning på förevarande område.

Socialstyrelsen har framhållit vikten av att det åstadkommes förbättrade medicinsk-psykiatriska vårdresurser för det svårbehandlade psykopatklientelet och anser det angeläget att frågan om psykopatsjukhus med det snaraste får en tillfredsställande lösning.

Statens medicinska forskningsråd understryker angelägenheten av att utvidgad forskning kommer till stånd för att skapa ett bättre kunskapsunderlag för förebyggande åtgärder i fråga om sexualbrott. Det anföres att vid rättspsykiatriska kliniken vid karolinska institutet skulle en utvidgad fruktbringande forskning kunna ske om resurser härför skapas.

Utskottet

Gång efter annan under de senare åren har begåtts sedlighetsbrott av allvarlig beskaffenhet, vilka rönt stark uppmärksamhet hos allmänheten. På många håll har förekomsten av sedlighetsbrott väckt oro. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har flera gånger tidigare inom riksdagen behandlats frågor om vidtagande av åtgärder av olika slag till förekommande eller minskning av detta slag av brottslighet. Framför allt har därvid trätt i förgrunden önskemålet att söka skapa ett bättre skydd mot sexualövergrepp, riktade mot kvinnor och barn.

I förevarande motioner framföres såsom ett önskemål att en utredning kommer till stånd med syfte att skyndsamt undersöka vilka åtgärder som kan vidtagas till förebyggande av sedlighetsförbrytelser mot kvinnor och barn. Vid en dylik utredning skulle enligt motionerna särskilt beaktas sådana övergrepp som begås av permitterade och försöksutskrivna från sin-

nessjukhus och fångvårdsanstalter. Såsom riktlinjer för utredningen angives i motionerna, förutom att en skärpning överväges vad gäller bestämmelserna om försöksutskrivning och permission för sexualförbrytare som förvaras å sinnessjukhus eller fångvårdsanstalter, att till undersökning borde upptagas jämväl fråga om skärpta straffsatser för brott av förevarande slag och om vilka möjligheter som kan finnas för behandling av sexualförbrytarna samt om en utökning av polisens resurser för effektivisering av uppspårandet av dylika förbrytare.

Utskottet vill till en början helt allmänt understryka att det självfallet är en mycket angelägen uppgift för samhället att på olika vägar söka nå positiva resultat vid bekämpandet av brottslighet. Icke minst gäller detta beträffande brott av förevarande slag, som icke sällan leder till de mest ödesdigra följder för de utsatta offren. Det syfte som uppbär motionerna är därför, även om denna form av brottslighet icke synes visa någon tendens att öka, värt allt beaktande.

Vad angår de gällande bestämmelserna om utskrivning och permission torde enligt utskottets mening med hänsyn till vad som anförts i fångvårdsstyrelsens och medicinalstyrelsens yttranden några nämnvärt förbättrade säkerhetsgarantier icke kunna åstadkommas i dessa hänseenden. Såvitt rör permissioner från fångvårdsanstalter har fångvårdsstyrelsen nyligen, såsom framgår av den föregående redogörelsen, i cirkulär meddelat tydligare och utförligare föreskrifter än vad som förut funnits. Vad angår sinnessjukvården må även nämnas, att den år 1953 tillkallade utredningen angående ökade rättsliga garantier vid administrativa frihetsberövanden har till uppdrag att utreda bl. a. frågor om intagning å och utskrivning från anstalt.

Frågan om straffsatserna för brott av förevarande slag ingår i det arbete, som straffrättskommittén redovisat i sitt betänkande med förslag till brottsbalk. Förslag till riksdagen i anledning av detta betänkande torde i sinom tid vara att förvänta.

En förstärkning av polisens resurser har givetvis i allmänhet en viss brottsförebyggande verkan. Upprustning av statspolisorganisationen har också skett under de senare åren. I årets statsverksproposition föreslås ytterligare utbyggnad av denna organisation. Frågan härom, som icke torde tarva närmare utredning, är avhängig av vilka medel som kan ställas till förfogande.

På de vägar, som nu i korthet berörts, torde enligt utskottets mening några mera väsentliga resultat icke vara att vänta. Åtgärder till förebyggande av sedlighetsbrott måste huvudsakligen inriktas efter helt andra linjer. Med hänsyn till den särskilda karaktären av denna brottslighet, som i mycket stor utsträckning är betingad av abnormitet hos gärningsmannen, är det nödvändigt att erhålla en bättre kunskap om de brottsbefrämjande faktorerna och om och i vilken mån det kan skapas bättre möjligheter till

medicinsk behandling av sedlighetsbrottslingarna. En utveckling på detta område betingas främst av resultat från rent vetenskaplig forskning. Såsom utskottet i tidigare sammanhang uttalat känner läkarvetenskapen f. n. icke, annat än i en del särskilda fall, fullt effektiva metoder för behandling av sedlighetsförbrytare. Kastrering kan visserligen ge gynnsamt resultat men detta lär icke alltid vara fallet. Ehuru i dessa hänseenden viktiga forskningsuppgifter föreligger och behovet måste anses trängande, har under de senare åren någon nämnvärd forskning härvidlag icke kommit till utförande. Såvitt av remissyttrandena framgår saknas icke möjlighet och vilja att igångsätta dylik forskning, därest erforderliga resurser ställs till förfogande. Det väsentliga spörsmålet synes därför vara huruvida erforderligt stöd kan lämnas åt denna forskning i form av ekonomiska och personella resurser. I årets statsverksproposition har föreslagits ökade anslag till statens medicinska forskningsråd avseende medicinsk forskning. Utskottet är medvetet om att en mångfald olika forskningsuppgifter av angelägen karaktär föreligger och att alla önskemål icke rimligen kan på en gång tillgodoses. Med hänsyn icke minst till de viktiga intressen det här gäller att skydda och då forskningen på nu förevarande område en längre tid fått stå tillbaka i avsaknad av det allmännas stöd, synes det emellertid nu vara befogat att kräva kraftiga insatser för åstadkommande av en förbättring härvidlag. Utskottet vill därför starkt betona angelägenheten av att medicinsk och kriminologisk forskning på det område som beröres i motionerna icke längre blir eftersatt utan erhåller starkast möjliga stöd från det allmännas sida.

Av vad ovan anförts torde framgå att ett tillgodoseende av motionernas syfte lämpligen bör söka åstadkommas väsentligen i annan ordning än genom en utredning som den föreslagna. Utskottet kan därför icke tillstyrka bifall till motionärernas hemställan.

På angivna skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 26 och II: 25, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 april 1957

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlqvist, Lindblom, fru Sjöström-Bengtsson, fru Gärde Widemar*, herrar Domö, Lindgren och Theodor Johansson;

från andra kammaren: herrar Hedqvist, Gustafsson i Borås, Onsjö, fru Johansson, herrar Ekström, Keijer, Edlund och fru Lidman-Frostenson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.